

Вступ до європейського економічного простору.

Що таке Угода DCFTA?

Виклики та можливості для України.

Матеріал підготовлений менеджером проектів Поліського фонду

Максимом Корявцем

Чернігів 2015

Даний матеріал розпочинає серію публікацій в рамках рубрики «DCFTA» на сайті Поліського фонду міжнародних та регіональних досліджень.

На сьогодні, однією з найважливіших проблем, з якою стикаються українські і європейські компанії є проблема відмінності технічних норм і стандартів, що ускладнює транскордонну торгівлю. Угода про поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі передбачає узгодження українських та європейських стандартів для промислових товарів і сільськогосподарської продукції; а це означає, що кожен матиме змогу виробляти та продавати за єдиними правилами.

Угода про поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі (DCFTA) між Україною та ЄС є економічною частиною Угоди про Асоціацію з ЄС (АА) і присвячена виключно питанням торгівлі та економічної інтеграції до європейського економічного простору.

В Угоді DCFTA розглядаються такі основні сфери, як торгівля товарами у розрізі Технічних Бар'єрів у Торговлі (Technical Barriers to Trade (TBT)), торговельного захисту, санітарні та фітосанітарні заходи (Sanitary and Phytosanitary Measures (SPS)), дотримання правил походження товарів, конкурентної політики, прав інтелектуальної власності, включаючи географічні зазначення, а також сфери торгівлі послугами та державні закупівлі і т.д.

27 червня 2014 року у Брюсселі Угода про асоціацію між Україною та ЄС була підписана головами країн-членів ЄС та Президентом України Петром Порошенко (15 вересня 2014 року Угода була ратифікована Україною). Тимчасове застосування Угоди розпочалося 1 листопада 2014 року, хоча планується, що застосування Розділу IV Угоди про асоціацію (що охоплює Глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі) відкладене до 31 грудня 2015. Для того, щоб засвідчити свою підтримку українським експортерам, ЄС продовжить застосування автономних торгових преференцій (що набули чинності 23 квітня 2014) до кінця цього терміну.

Дія автономних торговельних преференцій покликана сприяти виконанню тарифних зобов'язань в рамках ЗВТ. Іншими словами, ЄС вже розпочав знижувати або усувати митні тарифи на товари, що мають українське походження. Завдяки цьому українські експортери отримують кращий доступ до європейського ринку вже сьогодні. Наприкінці 2015 року повинно розпочатися повне тимчасове застосування ЗВТ. Причиною тимчасового (а не повного) застосування є необхідність ратифікації Угоди про асоціацію та ЗВТ парламентами 28 країн-членів. Цей процес може бути досить довготривалим, адже кожна країна-член ЄС повинна дотримуватись внутрішніх юридичних процедур.

DCFTA включає в себе класичну частину «Free trade agreement (FTA)» (стосовно тарифів), а також великий масив інформації у частині «Deepening and comprehension (DC)» щодо гармонізації регулятивних положень між ЄС та Україною (стосовно нетарифних бар'єрів).

Угода DCFTA ставить за мету, в першу чергу, досягнення таких цілей в середньо- та довгостроковій перспективі:

- сприяти торгівлі між ЄС та Україною заради збільшення обсягу торгівлі;

- стимулювати економічне зростання, створення нових робочих місць;
- створити умови для кращої інтеграції економік ЄС та України;
- покращити бізнесовий та інвестиційний клімат України.

Для цього слід виконати ряд відповідних завдань:

- скасувати Україною та ЄС ввізні мита на більшість товарів, що імпортуються на ринки один одного;

- запровадити правил визначення походження товарів, які є одним із елементів застосування торговельних преференцій;

- привести технічні регламенти, процедури, санітарні та фіто санітарні заходи та заходів щодо безпеки харчових продуктів України у відповідність з європейськими, завдяки чому українські промислові товари, сільськогосподарська та харчова продукція не потребуватимуть додаткової сертифікації в ЄС;

- встановити з боку України та ЄС найбільш сприятливі умови доступу до своїх ринків послуг;

- запровадити в Україні правила ЄС у сфері державних закупівель, що дозволить поступово відкрити для України ринок державних закупівель ЄС;

- спростити митні процедури та попередити шахрайство, контрабанду, інші правопорушення у сфері транскордонного переміщення вантажів;

- посилити захист прав інтелектуальної власності в Україні у тому числі розробити чіткі положення стосовно дотримання законів на регулятивній базі ЄС та детальних умов стосовно місць походження товарів (GIs).

По суті, головним завданням DCFTA є подолання існуючих тарифних та нетарифних бар'єрів задля досягнення та виконання вищенаведених цілей і завдань. Подолання тарифних бар'єрів (частина «FTA» Угоди) передбачає скасування або зниження більшості тарифів та зборів. Подолання нетарифних бар'єрів (частина «DC») передбачає гармонізацію та узгодження українського законодавства,

нормативів, стандартів та технологічних методів у відповідних сферах з нормативною базою ЄС.

Частина «ФТА» є центральним елементом Угоди DCFTA, виконання норм якої полягає у лібералізації тарифних обмежень в обох напрямках, у відповідності з положеннями передбаченими WTO / GATT (World Trade Organization (Світова організація торгівлі)/ General Agreement on Trade and Tariffs (Генеральна угода з тарифів і торгівлі)).

Згідно інформації, доступної на сайті Представництва ЄС в Україні, «ФТА» передбачатиме також впровадження «перехідних періодів» для багатьох товарів – до 7 років. Для промислових товарів лібералізація означатиме негайне скасування діючих увізних мит на більшість товарів (82,6% – Україна та 91,8% – ЄС). Для решти встановлено перехідні періоди, а для легкових автомобілів та одягу, який був у використанні, передбачено застосування спеціальних захисних механізмів. Для сільськогосподарської продукції з моменту тимчасового застосування Угоди з боку ЄС та її ратифікації Україною мита буде скасовано на 35,2% тарифних ліній Україною та 83,1% – Євросоюзом. Що стосується решти товарів, то по 52% тарифних ліній Україна запроваджує перехідні періоди тривалістю від 1 до 7 років, на 9,8% – часткову лібералізацію та на 3,0% – безмитні тарифні квоти. Це означає, що для особливо чутливих секторів поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі дає українським виробникам більше часу для адаптації до конкурентнішого середовища, водночас надаючи споживачам більший вибір продуктів за нижчими цінами.¹

Разом з тим, Європейський Союз вже запровадив для України режим автономних торговельних преференцій – одностороннє (з боку ЄС) скасування ввізних мит, яке стосується 94,7% від усього обсягу промислових товарів та 83,4% сільськогосподарських товарів та харчової продукції, що імпортуються Євросоюзом з нашої держави, і діятиме до 1 січня 2016 року: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244830558.

Наступним важливим завданням для «ФТА» є тарифне квотування (TRQ) деяких продуктів сільського господарства. ЄС встановлює тарифні квоти на 30 різновидів сільськогосподарської продукції: молоко, яловичина і т.д. Повний перелік квот можна знайти у Доповненні А до Угоди.

У свою чергу українська сторона також встановлює тарифні квоти на ввезення деяких видів продукції, в тому числі й сільськогосподарської (свинина, цукор, м'ясо птиці). При чому тарифні квоти на ці товари, ввезені з Європи в Україну, удвічі нижчі, ніж для аналогічних українських товарів, експортованих в ЄС.

Тарифне квотування не означає заборону на експорт в ЄС більших обсягів продукції. Українські компанії зможуть без обмежень постачати товари відповідної якості і понад тарифну квоту. Проте ці обсяги будуть обкладатися митами.

Що очікує Україну на шляху до побудови DCFTA?

¹ http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/virtual_library/dcfta_guidebook_web.pdf

Для державного управління в Україні виникає ряд важливих завдань в перехідний період, пов'язаний із впровадженням домовленості про створення ПЗВТ, який вимагає впровадження інституційних, адміністративних та законодавчих реформ таким чином, щоб вони мали синергетичний ефект та не мали значних неузгодженостей.

Необхідні реформи

Українській владі слід виконати значний обсяг завдань для успішного впровадження Угоди DCFTA.

Першочергово Україні потрібно вирішити проблему нетарифних бар'єрів, а саме:

- розробити якісно нові системи ліцензування і стандартизації;
- виважено впроваджувати монетарні обмеження;
- розробити систему географічних показників, використовуючи геоінформаційні технології (GIs);
- адаптувати правила державних закупівель до міжнародних принципів;
- скасувати державні субсидії, які спотворюють конкуренцію;
- розробити та впровадити положення про захист інвестицій.

За оцінками експертів з європейської інтеграції впровадження необхідних реформ в Україні супроводжуватиметься складними фінансовими, інституційними та законодавчими умовами:

- необхідність створення нових державних інституцій, які б відповідали за виконання функцій в сфері стандартизації, метрології, акредитації, експертизи на відповідність, та контролю ринку (сертифікаційні лабораторії тощо);
- необхідність створення нових інституцій для вдосконалення (розробки нових) систем функцій управління (для початку, наприклад: утворення офісу реформування державного управління);

- переклад та пристосування нормативів ЄС, що потребує значних часових та фінансових затрат. Гармонізація з нормативно-правовою базою ЄС – робота дуже складна, яка вимагає впровадження серйозних реформ законодавства, а також – створення функцій управління для всіх учасників цього процесу. Проте найскладнішим завданням є процес трансформації відповідного законодавства, оскільки гармонізація – це лише один процес з багатьох. У зв'язку з цим виникає потреба у новій експертизі, тобто з'являється попит на лінгвістів з юридичною освітою;
- підтримка малих та середніх підприємств для їх вступу до систем управління якістю та поступового перекладання економічного конкурентного навантаження на суб'єктів господарювання;
- необхідність зміни способу мислення та сприйняття абсолютно нових бізнес-процесів представниками органів влади, відповідальних за європейську економічну інтеграцію;
- інформаційна робота задля підтримки трансформації свідомості суспільства через пояснення суспільних переваг економічної євроінтеграції.

Поточний стан справ

Зараз Україна вже зробила перші кроки на шляху до здійснення необхідних системних змін.

Наразі розпочався процес створення посади заступника міністра по справах євроінтеграції в кожному міністерстві, завданням якого є координація зусиль з реформування в Україні з метою інтеграції до ЄС.

Станом на 1 березня 2015 року Верховною Радою України вже ухвалені 3 основоположні закони для початку процесу імплементації Угоди DCFTA:

1) Закон України «Про стандартизацію» від 05.06.2014 № 1315-VII, який установлює правові та організаційні засади стандартизації в Україні і спрямований на забезпечення формування та реалізації державної політики у відповідній сфері.

2) Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність» від 05.06.2014 № 1314-VII, який регулює відносини, що виникають в процесі провадження метрологічної діяльності.

3) Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» від 15.01.2015 № 124-VIII, який визначає правові та організаційні засади розроблення, прийняття та застосування технічних регламентів і передбачених ними процедур оцінки відповідності, а також здійснення добровільної оцінки відповідності.

Дані нормативні акти створюють законодавчі передумови для українських виробників, щоб вийти на західні ринки, створити робочі місця, побудувати виробництво, роблячи вітчизняну економіку більш інвестиційно привабливою та конкурентоздатною.

Зараз для того, щоб українська продукція потрапила на європейський ринок, її треба сертифікувати в країнах ЄС, що дорого коштує і зменшує конкурентоздатність товарів з України на ринках ЄС. Прийняття даних законів гармонізує українське законодавство та стандарти з європейськими, що дасть

можливість укласти з ЄС відповідну угоду, після чого усі документи і сертифікати можна буде отримати в Україні дешевше, простіше, без будь-яких додаткових перевірок та перешкод.

У сфері подолання санітарних та фітосанітарних бар'єрів також було прийнято два важливих законодавчих акти, що зменшують кількість економічних бар'єрів між Україною та ЄС: щодо безпечності харчових продуктів та ідентифікації тварин.

Згідно Звіту про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, підготовленого на початку лютого 2015 року Урядовим офісом з питань європейської інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України, вже прийнято низку актів та рішень, спрямованих на створення умов для функціонування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Зокрема:

1) Мінфіном прийнято накази, якими урегульовуються питання:

- видачі митницею сертифіката з перевезення товару EUR.1 (від 18.11.14 № 1142), що передбачає процедуру встановлення статусу походження товарів з України та надання їм статусу товарів преференційного походження, що дозволяє після ввезення їх на територію ЄС користуватися умовами преференційної торгівлі відповідно до положень Угоди;

- контролю за використанням тарифної квоти (від 11.12.14 № 1203).

2) Державною фіскальною службою розроблено механізми застосування спеціальних заходів, передбачених Угодою про асоціацію, щодо імпорту до України одягу, що був у користуванні, походженням з держав - членів ЄС, поступового анулювання ставок вивізного (експортного) мита, визначеного положеннями статті 31 розділу IV Угоди та додатка I—C до цієї Угоди, а також застосування митницями спеціальних захисних заходів, передбачених Угодою, щодо окремих видів товарів, що обкладаються експортним митом.

3) Визначено національний орган стандартизації, утворення якого передбачено Угодою (розпорядження Кабінету Міністрів № 1163-р). Його функції покладено на державне підприємство «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості». Наказом Мінекономрозвитку від 30 грудня 2014 р. № 1491 затверджено нову редакцію Статуту ДП "УкрНДНЦ" з урахуванням виконання ним функцій національного органу стандартизації.

4) Створено контактний пункт з питань санітарних та фітосанітарних заходів з метою забезпечення належного обміну інформацією між Україною та ЄС з цих питань (Держветфітослужба).

5) З метою забезпечення відповідності процедур контролю за трансфертним ціноутворенням у відповідності до принципів ОЕСР прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення податкового контролю за трансфертним ціноутворенням» (від 28.12.2014 № 72-VIII), спрямований на усунення схем ухилення від оподаткування із допомогою трансфертного ціноутворення.

Це говорить про позитивні зрушення у напрямку економічної євроінтеграції, проте інформацію, наведену у звіті важко одразу оцінити об'єктивно, оскільки в ньому не зазначено «дорожньої карти» з індикаторами та показниками, які мають

бути досягненні у процесі підготовки до виконання Угоди DCFTA, що унеможливилює надання порівняльної характеристики та оцінки дій уряду в даному напрямку.

Нові можливості та позитивні наслідки

На думку експертів німецького Інституту Європейської політики² та Представництва ЄС³ Україну очікує значний позитивний економічний ефект від Угоди DCFTA.

Короткострокові ефекти полягають у наступному:

- поступовому досягненні 80% відповідності положенням нормативної бази ЄС, що дозволить українській економіці інтегруватися в Спільний європейський ринок;
- близько 95% тарифних ліній (позицій) буде встановлено на рівні нуля, а для решти митні тарифи будуть знижені. Це матиме особливо важливе значення для аграрного та металургійного секторів України, які є традиційно найсильнішими і такими, що можуть збільшити експорт своєї продукції в країни ЄС;
- зниження тарифів призведе до посилення конкуренції, що у свою чергу дозволить знизити ціни для споживачів.
- замість багатьох неузгоджених документів виробник отримає чіткі вимоги, що стане серйозним елементом дерегуляції та покращить інвестиційний клімат. За оцінками досліджень, проведених в ЄС, гармонізація технічних регламентів цілком може сприяти стабільному зростанню ВВП на 2 - 5 %, а з урахуванням притоку інвестицій – до 10 %.

У середньостроковій перспективі:

- очікується зростання добробуту в Україні на 11,8%;
- відбудеться зниження торгових витрат між ЄС та Україною внаслідок зближення стандартів;
- очікується збільшення обсягу експорту до ЄС на 6,3%;
- очікується збільшення обсягу імпорту з ЄС на 5,9%;
- відкриється новий ринок для європейських інвесторів з 45,7 мільйонами потенційних покупців та висококваліфікованою робочою силою;
- узгодження правил щодо державних закупівель, політики конкуренції і прав інтелектуальної власності буде також сприяти покращенню бізнес-середовища в Україні, що відбуватиметься шляхом усунення корупції та через відкриття нових можливостей для інвестицій і модернізацію економіки.

У довгостроковій перспективі:

- відбудеться покращення інвестиційного клімату завдяки більш прозорій політиці конкуренції та державній політиці;
- з'явиться позитивний стимул для модернізації української економіки.

² http://pfm.in.ua/files/files/pfm_document_54e4b9f25de55.pdf

³ http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/trade_relation/free_trade_agreement/index_uk.htm